

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
« Қазгидромет» РМК Батыс Қазақстан облысы бойынша филиалы

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ

1 жартыжылдық 2026 жыл

Орал, 2026 ж

МАЗМҰНЫ		Бет.
	Кіріспе	3
1	Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері	4
2	Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	4
3	Жауын-шашын сапасының жай-күйі	6
4	Қар жамылғысының химиялық құрамы	6
5	Жер үсті суларының жай-күйі	7
6	Топырақтың ластануының жай-күйі	9
7	Түптік шөгінділерінің жай-күйі	10
8	Радиациялық жағдай	10
	Қосымша 1	10
	Қосымша 2	11
	Қосымша 3	14
	Қосымша 4	15
	Қосымша 5	15
	Қосымша 6	16
	Қосымша 7	17

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желілеріндегі қоршаған ортаның жай-күйі мониторингін жүргізу жөніндегі «Қазгидромет» РМК мамандандырылған бөлімшелерінде орындалған жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень Батыс Қазақстан облысы (әрі қарай БҚО) аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдарды, қоғамдастықтарды және тұрғындарды ақпараттандыруға арналған және ластану деңгейінің болып жатқан өзгерістер үрдісін ескере отырып, ҚР Қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау үшін қажет.

1. Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері.

ҚР статистика жөніндегі комитеттің мәліметтері бойынша облыста стационарлы көздерден келетін ластаушы заттар көлемі 33,303 мың т құрады.

2. Батыс Қазақстан облысының атмосфералық ауа сапасының жай-күйі

Батыс Қазақстан облысының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Батыс Қазақстан облысының аумағындағы атмосфералық ауа жай-күйін бақылау 6 автоматтық станцияларда және 1 жылжымалы экологиялық зертханада жүргізіледі (1 Қосымша).

Қалада жалпы 11 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) азот оксиді; 5) озон; 6) күкіртті сутегі, 7) аммиак, 8) көмірсутектер; 9) формальдегид; 10) бензол, 11) қалқыма бөлшектері.

Батыс Қазақстан облысының атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Бақылау желісінің деректері бойынша Орал қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, СИ=1,00 (төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей).

Ақсай қаласындағы бақылау желісінің деректері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, СИ=0,99 (төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

Бөрлі кентіндегі бақылау желісінің мәліметтері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** болып бағаланды, ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) СИ=0,93 (төмен деңгей).

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 1-кестеде көрсетілген.

1-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м³	ШЖШ _{м.б.} асу еселігі	%	>ШЖШ	>5	>10
							ШЖШ	ШЖШ
							оның ішінде	
Орал қ.								
Күкірт диоксиді	0,02	0,32	0,50	0,99	0			
Көміртегі оксиді	0,27	0,09	4,92	0,98	0			
Азот диоксиді	0,018	0,45	0,20	1,00	0			
Азот оксиді	0,005	0,08	0,23	0,57	0			
Күкіртті сутегі	0,0015		0,01	0,99	0			
Озон	0,025	0.85	0,07	0,42	0			

Аммиак	0,005	0,13	0,154	0,77	0			
Ақсай қ.								
Күкірт диоксиді	0,0000	0,000	0,000	0,00	0			
Көміртегі оксиді	0,4079	0,14	4,962	0,99	0			
Азот диоксиді	0,0000	0,000	0,000	0,00	0			
Азот оксиді	0,0049	0,08	0,060	0,15	0			
Бөрлі кенті								
Озон	0,0534	1,78	0,15	0,93	0			

**Орал қаласындағы эпизодтық бақылаулардың деректері бойынша
ластаушы заттардың концентрациясы рұқсат етілген норма шегінде болды
(2-кесте)**

2-кесте

Атмосфералық ауа сапасын эпизодтық өлшеу нәтижелері

Нүктенің атауы		Қалқыма бөлшектер (шаң)	Күкірт диоксиді	Көміртегі оксиді	Азот диоксиді	Азот оксиді	Көмір сутек тер	Күкірт ті сутегі
Құс фабрикасы аймағы	мг/м ³	0,047	0,003	1,11	0,003	0,005	0	0,004
	ШЖШ еселігі	0,16	0,01	0,22	0,02	0,01	0	0,50

2026 жылғы 1 жартыжылдығы 2025 жылғы 1 жартыжылдықпен салыстырғанда Батыс Қазақстан облысында атмосфералық ауаның ластану деңгейі:

- **өзгеріссіз** – Ақсай қаласы.
- **өзгерістер** – Орал қаласы, Бөрлі ауылы көтеріңкіден төменге дейін төмендеді (3-кесте).

3-кесте

**Батыс Қазақстан облысының ауаның ластану деңгейінің динамикасы
(2025–2026 жж.)**

Елді мекен	Ластану деңгейі		Негізгі ластаушы заттар - ШЖШ _{м.б.} асып кету жиілігі
	1 жартыжылдық 2025 ж.	1 жартыжылдық 2026 ж.	
Орал қ.	көтеріңкі СИ – 2,30 ЕЖҚ – 0%	төмен СИ – 1,00 ЕЖҚ – 0%	азот диоксиді (1,00).
Ақсай қ.	төмен СИ – 1,4 ЕЖҚ – 0%	төмен СИ – 0,99 ЕЖҚ – 0%	-
Бөрлі кенті	көтеріңкі СИ – 3,7 ЕЖҚ – 0%	төмен СИ – 0,93 ЕЖҚ – 0%	-

3. Атмосфералық жауын-шашынның жай-күйі

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 4 метеостанцияда (Орал, Ақсай, Жалпақтал, Каменка) жаңбыр суының сынамаларын алудан тұрды.

Жауын-шашын сынамаларында сульфаттар – 21,76%, гидрокарбонаттар – 32,50%, кальций иондары – 12,01%, хлоридтер – 12,46%, натрий иондары – 8,12%, магний иондары -3,80%, калий иондары – 3,57%, аммоний иондары -1,64%, нитрат-4,13%.

4-кестеде жауын-шашын құрамындағы жекелеген ластаушы заттардың сипаттамасы келтірілген.

Кесте 4

Жауын-шашынның химиялық құрамы

Көрсеткіш	Метеостанциядағы ең аз концентрация	Метеостанциядағы ең жоғары концентрация
Жалпы минерализация	МС Ақсай –65,56 мг/дм ³	МС Орал –100,05 мг/дм ³
Электрөткізгіштік	МС Жалпақтал – 133,27мкСм/см	МС Орал -174,71мкСм/см
рН (сутегі көрсеткіші)	МС Каменка – 6,99	МС Орал– 7,31
Аниондар, мг/л		
Сульфаттар (SO ₄)	МС Жалпақтал – 12,191	МС Каменка – 22,591
Хлоридтер (Cl)	МС Каменка – 7,051	МС Орал–13,313
Нитраттар (NO ₃)	МС Ақсай – 2,893	МС Орал–3,713
Гидрокарбонаттар (HCO ₃)	МС Ақсай – 21,634	МС Орал–33,196
Катиондар, мг/л		
Аммоний (NH ₄)	МС Ақсай – 1,084	МС Каменка– 1,600
Натрий (Na)	МС Ақсай – 4,810	МС Орал–8,763
Калий (K)	МС Ақсай – 2,039	МС Орал–4,230
Магний (Mg)	МС Ақсай – 2,649	МС Орал–3,628
Кальций (Ca)	МС Ақсай – 8,283	МС Орал–12,047
Микроэлементтер, мкг/л		
Қорғасын (Pb)	МС Ақсай – 0,08	МС Жалпақтал-0,77
Мыс (Cu)	МС Ақсай – 1,406	МС Жалпақтал-4,181
Күшән (As)	МС Ақсай – 0,097	МС Жалпақтал-0,269
Кадмий (Cd)	МС Ақсай – 0,042	МС Жалпақтал–0,415

4.Қар жамылғысының химиялық құрамы

Батыс Қазақстан облысы Қар жамылғысы сынамаларының химиялық құрамын бақылау Жымпиты, Жалпақтал, Каменка, Тайпақ метеостанцияларының қар өлшеу маршруттарында бақылау жүргізу кезінде қар керндерінің сынамаларын іріктеуден тұрды.

5-кестеде жауын-шашын құрамындағы жекелеген ластаушы заттардың сипаттамасы келтірілген.

Қар жамылғысының химиялық құрамы

Көрсеткіш	Метеостанциядағы ең аз концентрация	Метеостанциядағы ең жоғары концентрация
Жалпы минерализация	МС Каменка – 26,84мг/дм ³	МС Тайпақ–100,42мг/дм ³
Электрөткізгіштік	МС Каменка – 29,17мкСм/см	МС Тайпақ-150,4мкСм/см
pH (сутегі көрсеткіші)	МС Каменка – 6,38	МС Жымпиты– 7,61
Аниондар, мг/л		
Сульфаттар (SO ₄)	МС Каменка– 0,96	МС Жымпиты – 8,71
Хлоридтер (Cl)	МС Жымпиты – 3,37	МС Тайпақ– 6,08
Нитраттар (NO ₃)	МС Каменка– 0,91	МС Жымпиты– 1,31
Гидрокарбонаттар (HCO ₃)	МС Жалпақтал– 6,59	МС Тайпақ– 58,99
Катиондар, мг/л		
Аммоний (NH ₄)	МС Тайпақ– 0,22	МС Каменка – 1,90
Натрий (Na)	МС Каменка – 2,29	МС Тайпақ– 4,58
Калий (K)	МС Каменка – 0,65	МС Тайпақ– 1,01
Магний (Mg)	МС Каменка – 0,73	МС Тайпақ– 3,40
Кальций (Ca)	МС Каменка – 2,40	МС Тайпақ– 17,71
Микроэлементтер, мкг/л		
Қорғасын (Pb)	МС Жалпақтал– 0,0	МС Каменка – 0,32
Мыс (Cu)	МС Жымпиты – 0,31	МС Каменка– 2,15
Күшән (As)	МС Тайпақ– 0,0	МС Жалпақтал,МС Тайпақ – 0,31
Кадмий (Cd)	МС Жымпиты, МС Тайпақ-0,0	МС Жалпақтал – 0,11

5. Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Батыс Қазақстан облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 9 су объектісінің (Жайық, Шаған, Деркөл, Елек, Шыңғырлау, Қараөзен, Сарыөзен, Көшім су арнасы және Шалқар көлі) 18 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының **43** физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ5, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар, пестицидтар.*

Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Жерүсті су объектілеріндегі және (немесе) олардың учаскелеріндегі су сапасын сыныптаудың бірыңғай жүйесі» (ҚР СРИМ 04.06.2025 жылғы № 111-НҚ бұйрығы) (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

Су объектісінің атауы	Су сапасының сыныбы		Ластаушылар	Өлш.бі рл.	концентрация
	I жарты жылдық 2025 ж	I жарты жылдық 2026 ж.			
Жайық өзені	3 сынып (орташа ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,314
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,413
			Магний	мг/дм ³	24,86
Шаған өзені	3 сынып (орташа ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,359
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,387
			Магний	мг/дм ³	26,53
Деркөл өзені	4 сынып (ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,31
			Жалпы темір	мг/дм ³	0,12
			Магний	мг/дм ³	29,5
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,38
Елек өзені	3 сынып (орташа ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,301
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,27
			Жалпы темір	мг/дм ³	0,106
			Магний	мг/дм ³	28,6
Шыңғырлау өзені	3 сынып (орташа ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,342
			Магний	мг/дм ³	28,8
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,34
Сарыөзен өзені	3 сынып (орташа ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,36
			Жалпы темір	мг/дм ³	0,114
			Магний	мг/дм ³	30,4
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,331
Қараөзен өзені	3 сынып (орташа ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы темір	мг/дм ³	0,116
			Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,366
			Магний	мг/дм ³	26,93
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,273
Көшім су арнасы	3 сынып (орташа ластанған)	3 сынып (орташа ластанған)	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,332
			ОБТ ₅	мг/дм ³	2,418
			Магний	мг/дм ³	24
			Жалпы темір	мг/дм ³	0,111

Кестеден көріп отырғанымыздай, 2025 жылдың I жарты жылдығымен салыстырғанда Жайық, Шаған, Елек, Сарыөзен, Қараөзен, Шыңғырлау өзендерінің және Көшім су арнасының жер үсті суының сапасы өзгерген жоқ. Деркөл өзенінің жер үсті суының сапасы 4-сыныптан 3-сыныпқа ауысты – жақсарды.

Батыс Қазақстан облысының су объектілеріндегі негізгі ластанушылары жалпы темір, жалпы фосфор, магний, ОБТ₅ болып табылады.

Осы көрсеткіштер бойынша сапа нормативтерінің асып кетуі негізінен көптеген халық жағдайында қалалық сарқынды сулардың төгінділеріне тән.

Жоғары және төтенше ластану жағдайлары

2026 жылдың I жарты жылдығында Батыс Қазақстан облысының аумағында ЖЛ жағдайы анықталған жоқ.

Тұстамалар бөлінісінде су объектілерінің сапасы жөніндегі ақпарат 2-қосымшада көрсетілген.

Көл бетіндегі су сапасының нәтижелері туралы ақпарат Шалқар 3-қосымшада көрсетілген.

Жайық және Елек өзендерінің түптік шөгінділерінің зерттеу нәтижелері 4-Қосымшада көрсетілген.

6.Топырақтың ластану жағдайы

Орал қаласының топырағының ластануына мониторинг жүргізу және топырақтағы ластанушы заттарды анықтау жұмыстары жылына үш рет 5 сынама алу нүктесінде жүргізіледі.

Топырақ құрамында ауыр металдардың мөлшері анықталады: кадмий, қорғасын, мыс, хром және мырыш (7-кесте).

Кесте 7

Ауыр металдардың концентрациясы

Бақылау пунктінің атауы	Ауыр металдардың концентрациясы , мг/кг.				
	Cd	Pb	Cu	Cr	Zn
Шаған өзенінен 0,8 км қашықтықтағы саябақ аймағы	0,11	0,13	0,24	0,09	1,9
"Зенит" зауытының шекарасында, Шаған өзенінен 0,4 км	0,1	0,15	0,27	0,1	2,1
"Зенит" зауытының шекарасында, Шаған өзенінен 0,5 км	0,14	0,2	0,34	0,09	2,1
№11 мектеп, Жайық өзенінен 4 км	0,11	0,13	0,21	0,1	2,2
Айтиев–Еуразия көшелері автожолы (Жайық өзенінен 2 км)	0,14	0,16	0,25	0,12	2,11

Іріктеліп алынған топырақ сынамаларында қорғасын мен хромның мөлшері рұқсат етілген норма шегінде болды.

7. Түптік шөгінділерінің жай-күйі

Төменгі шөгінділердегі ауыр металдардың (мыс, хром, кадмий, қорғасын, мышьяк, никель және марганец) құрамы талданды. Сынамалар саны (1500 гр), іріктеу әдістемесі тиісті МЕМСТ-пен регламенттелген.

Жайық өзені түбіндегі шөгінділердің сынамаларында кадмий концентрациясы орта есеппен 0,11 мг/г, никель – 0,58 мг/г, қорғасын – 0,24 мг/г, мыс – 0,43 мг/г, хром– 0,09 мг/г, мырыш-1,56мг/г, марганец– 0,05 мг/г,мұнайөнімдері-1,74 мг/г.

Елек өзені іріктеп алынған түптік шөгінділер сынамаларында кадмий концентрациясы орта есеппен 0,1 мг/г, никель – 0,58 мг/г, қорғасын – 0,26мг/г, мыс – 0,40 мг/г, хром– 0,08 мг/г, мырыш-1,71мг/г, марганец– 0,06 мг/г,мұнайөнімдері-2,2 мг/г.

8. Радиациялық жағдай

Гамма сәулелену деңгейін бақылау Орал қаласы мен Батыс Қазақстан облысының аумағында күн сайын 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпақ) және атмосфераның жер үсті қабатының радиоактивті ластануын бақылау 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпақ) горизонтальді планшеттермен бес тәуліктік ауа сынамаларын алу жолымен жүзеге асырылды.

Кесте 8

Көрсеткіштердің шекті мәндері

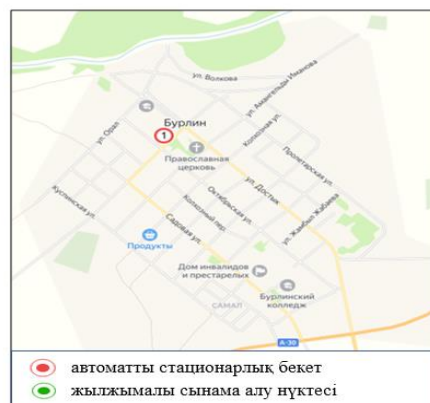
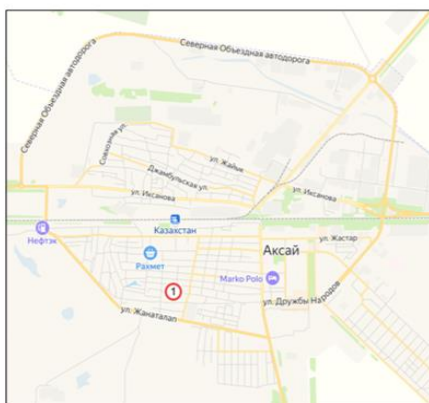
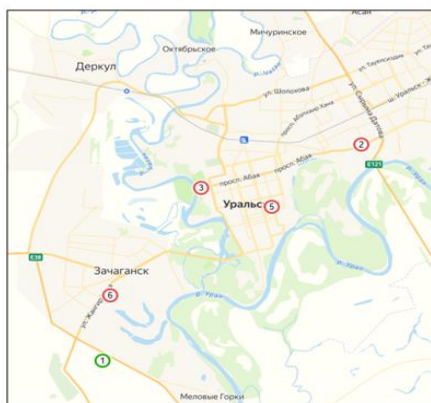
Көрсеткіш (ШЖШ)	Максималды концентрация	Минималды концентрация
Гамма-фон (0,15мкЗв/сағ)	0,24мкЗв/сағ	0,08мкЗв/сағ
Тығыздық (1,9Бк/м ²)	3,0Бк/м ²	1,2Бк/м ²

Облыс бойынша орташа радиациялық гамма-фон 0,15 мкЗв/сағ құрады және радиоактивті түсулердің орташа тығыздығы 1,9Бк/м² құрады, бұл шекті рұқсат етілген шоғырдан аспады.

1 Қосымша

Орал қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар				
Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
2	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Гагарин көш., 25	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі
3			Даумов көш. (С.М.Кирова ат. парк)	азот диоксиді, күкірт диоксиді, азот оксиді.
5			Мұхит көш. (Мирлан базары)	азот диоксиді, күкірт диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі, озон,аммиак
6			Жәңгірхан көш., 45В	көміртегі оксиді.

Ақсай қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар				
4	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Утвинская көшесі, 17	күкірт диоксиді, азот диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді.
Бақылау бекеттерінің орналасуы және анықталған қоспалар Бөрлі елді мекені				
7	әр 20 минут сайын	үздіксіз режимде	ст. Чапаев , 14/2	озон.

Орал қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

2 сур. – Ақсай қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

3 сур. – Бурлин а. қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

2 Қосымша

Батыс Қазақстан облысы жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша ақпараты

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Жайық өзені	судың температурасы 0-ден бастап 22,6°С , сутегі көрсеткіші 6,25-7,71, суда ерітілген оттегінің концентрациясы – 9,03-10,16 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,06-2,7 мг/дм ³ , мөлдірлігі – 17-18 см, кермектілік – 5,0-6,2 мг/дм ³ .	
тұстама Январцево ауылынан 0,5 км төмен	3 сынып	Жалпы фосфор - 0,292 мг/дм ³ , магний – 25 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,398 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама Орал қаласынан 0,5 км жоғары	3 сынып	Жалпы фосфор - 0,353 мг/дм ³ , магний – 24,6 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,35 мг/дм ³ , жалпы темір – 0,106 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.

тұстама Орал қаласынан 11,2 км төмен,гидробекеті	3 сынып	Жалпы фосфор - 0,381 мг/дм ³ , магний – 26 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,377 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама Көшім ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ – 2,427 мг/дм ³ , магний – 22,8 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,304 мг/дм ³ . Жалпы ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама Тайпақ ауылы	3 сынып	жалпы фосфор - 0,285 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,547 мг/дм ³ , магний – 25,6 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Шаған өзені	судың температурасы 0,1-3,1° С , сутек көрсеткіші 6,36-7,73 құрады, суда ерітілген оттегінің концентрациясы 9,03-10,4 мг/л, ОБТ ₅ орташа 2,06-2,62 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі 17-18 см, кермектілік – 5,0-6,3 мг/дм ³ .	
тұстама Чувашинский ауылы	3 сынып	жалпы фосфор - 0,378 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,353 мг/дм ³ , магний – 26 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама Орал қаласынан 0,4 км жоғары, шұңқырдан 1 км жоғары	3 сынып	жалпы фосфор - 0,328 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,48 мг/дм ³ , магний – 26,8 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама Шаған өзеніннің сағасынан 0,5 км жоғары	3 сынып	жалпы фосфор - 0,371 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,327 мг/дм ³ , магний – 26,8 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Деркөл өзені	су температурасы 0-3,1°С, сутегі көрсеткіші 6,27-7,63 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,03-9,92 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,06-2,54 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі – 17 см, кермектілік – 5,5-6,3 мг/дм ³ .	
тұстама Селекционный ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,433 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,318 мг/дм ³ , магний – 30,4 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,12 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама Ростоши ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,327 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,303 мг/дм ³ , магний – 28,6 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,119 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Елек өзені	су температурасы 0,2-3,1°С, сутегі көрсеткіші 6,37-7,14 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,03-9,92 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,14-2,54 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 5,4-6,2 мг/дм ³ .	

тұстама Шілік ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,27 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,301 мг/дм ³ , магний – 28,6 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,106 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Шыңғырлау өзені	су температурасы 0,1-3,2°C, сутегі көрсеткіші 6,28-7,2 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 8,95-9,76 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,22-2,46 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 5,5-6,3 мг/дм ³ .	
тұстама Григорьевка ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,34 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,342 мг/дм ³ , магний – 28,8 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Сарыөзен өзені	су температурасы 0-2,8 °C, сутегі көрсеткіші 6,26-7,58 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,03-9,84 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,06-2,58 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік– 5,5-6,3 мг/дм ³ .	
тұстама Бостандық ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,33 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,115 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,353 мг/дм ³ , магний – 26,6 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
тұстама Қошанкөл ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,327 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,113 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,375 мг/дм ³ , магний – 38 мг/дм ³ .
Қараөзен өзені	су температурасы 0,1-2,9°C, сутегі көрсеткіші 6,3-7,6 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 8,95-9,84 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,06-2,46 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17-18 см, кермектілік – 5,5-6,2 мг/дм ³ .	
тұстама Жалпақтал ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,273 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,118 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,353 мг/дм ³ , магний – 24,4 мг/дм ³ . ОБТ ₅ , магний және жалпы темір нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
тұстама Қайыңды ауылы	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,273 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,112 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,393 мг/дм ³ , магний – 32 мг/дм ³ .
Көшім су арнасы	су температурасы 0,1-2,9°C, сутегі көрсеткіші 6,26-7,87 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы – 9,03-9,84 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,21-2,54 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 5,0-6,2 мг/дм ³ .	
тұстама Көшім ауылынан ОШ дейін 0,5 км	3 сынып	ОБТ ₅ - 2,418 мг/дм ³ , жалпы темір - 0,111 мг/дм ³ , жалпы фосфор - 0,332 мг/дм ³ , магний – 24 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды. Магний нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Шалқар көлі	су температурасы 2,5-2,9°C, сутегі көрсеткіші 7,54-7,89 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы – 10,48 мг/дм ³ , ОБТ ₅ -2,37 мг/дм ³ , ОХТ – 7,83-7,84 мг/дм ³ , қалқыма заттар – 28-29мг/дм ³ ,	

	минерализация – 4500,9 -4875,494мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17-18 см.
--	--

3 Қосымша

Батыс Қазақстан облысының аумағындағы көлдердің жер үсті сулары сапасының нәтижелері

	Ингредиенттердің атауы	Өлшем бірлігі	1 жартыжылдық , 2026 ж
			Шалқар көлі
1	Көзбен шолу		
2	Температура	°C	2,7
3	Сутегі көрсеткіші		7,715
4	Еріген оттегі	мг/дм ³	10,48
5	Мөлдірлігі	см	17,5
6	ОБТ5	мг/дм ³	2,37
7	ОХТ	мг/дм ³	7,84
8	Қалқыма заттар	мг/дм ³	28,5
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм ³	536,8
10	Кермектік	мг/дм ³	19,0
11	Минерализация	мг/дм ³	4688,197
12	Құрғақ қалдық	мг/дм ³	1360
13	Кальций	мг/дм ³	132,0
14	Натрий	мг/дм ³	33,2
15	Магний	мг/дм ³	148,8
16	Сульфаттар	мг/дм ³	97,5
17	Калий	мг/дм ³	41,4
18	Хлоридтер	мг/дм ³	3673,9
19	Фосфаттар	мг/дм ³	0,207
20	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,666
21	Нитритті азот	мг/дм ³	0,053
22	Нитратты азот	мг/дм ³	15,941
23	Жалпы темір	мг/дм ³	0,16
24	Тұзды аммоний	мг/дм ³	0,933
25	Қорғасын	мг/дм ³	0,0011
26	Мыс	мг/дм ³	0,0006
27	Мырыш	мг/дм ³	0,002
28	АББЗ /СББЗ	мг/дм ³	0,0
29	Фенолдар	мг/дм ³	0,0006
30	Мұнай өнімдері	мг/дм ³	0,0

4 Қосымша

Батыс Қазақстан облысы түптік шөгінділерінің зерттеу нәтижелері

№ п/п	Сынама алу орны	Түптік шөгінділер, мг/кг							
		Мұнай өнімдері, %	Мыс	Хром	Кад мий	Ни кель	Марга нец	Қорғ асын	Мыры ш
1	Жайық өзені, Январцево ауылы.	1,74	0,43	0,09	0,11	0,58	0,05	0,24	1,56
2	Елек өзені, Чилик ауылы	2,2	0,40	0,08	0,1	0,58	0,06	0,26	1,71

5 Қосымша

Анықтамалық бөлім

Елді мекендер ауасындағы ластаушы заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы (ШЖШ)

Қоспалар атауы	ШЖШ мәні, мг/м3		Қауіптілік классы
	Максималды бір- реттік	Орташа тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма заттар (бөлшектер)	0,5	0,15	3
PM 10 қалқыма бөлшектер	0,3	0,06	
PM 2,5 қалқыма бөлшектер	0,16	0,035	
Хлорлы сутегі	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Мышьяк	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкірт сутегі	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутегі	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді мекендердің атмосфералық ауасына қатысты гигиеналық нормативі» (2022 жылдың 2 тамыздан СанЕжәнеН №70)

Атмосфералық ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градации	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Бір айға бағалануы
I	Төменгі	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	>10 >50

52.04.667–2005 ЖҚ, мемлекеттік органдарды, қоғамдықтарды және тұрғындарды ақпараттандыруға арналған атмосфералық ластанудың жай-күйі құжаттары. Жасақтауға, құруға, баяндауға және күтуге қатысты жалпы талаптар

**Су пайдалану кластарын суды пайдаланудың санаттары (түрлері)
бойынша саралау**

Суды пайдалану класы	Тазалау мақсаты/түрі	Су пайдалану кластары					
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс	6 класс
Су экожүйелерінің қызметі	-	+	+	-	-	-	-
Балық өсіру/ихтиофаунаны қорғау	Албырт балық	+	+	-	-	-	-
	Тұқы балық	+	+	+	-	-	-
Ауыз су-шаруашылық сумен жабдықтау және тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарын сумен жабдықтау	Қарапайым өңдеу	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы өңдеу	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды өңдеу	+	+	+	-	-	-
Мәдени-тұрмыстық су пайдалану	Туризм, спорт, демалыс, шомылу	+	+	+	-	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-	-
	Тұндыру карталарын пайдалану кезінде	+	+	+	+	+	-
Өнеркәсіптік су пайдалану	Технологиялық процестер, салқындату процестері	+	+	+	+	+	-
Гидроэнергетика	-	+	+	+	+	+	+
Су көлігі	-	+	+	+	+	+	+
Тау-кен өндірісі	-	+	+	+	+	+	+

Ескертпе:

"+" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етеді;

"-" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етпейді.

«Жерүсті су объектілеріндегі және (немесе) олардың бөліктеріндегі су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (ҚР СРИМ 04.06. 2025 жылғы № 111-НҚ Бұйрық).

Радиациялық қауіпсіздік нормативі*

Нормаланатын көлемдер	Доза шектері
Тиімді доза	Тұрғындар

	Кез келген кезекті 5 жылда орташа мәні жылына 1 мЗв, бірақ жылына 5 мЗв аспайды
--	---

*«Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің санитарлық-эпидемиологиялық талаптары»

7 Қосымша

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ), топырақтағы мг/кг
Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Хром (жылжымалы нысан)	6,0
Күшәла (жалпы нысан)	2,0
Сынап (жалпы нысан)	2,1

* Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне гигиеналық нормативтерді бекіту туралы " Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау Министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ-32 Бұйрығы

**БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША «ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК
МЕКЕН ЖАЙЫ:**

**ОРАЛ ҚАЛАСЫ
ЖӘҢГІРХАН КӨШ. 61/1
ТЕЛ. 8-(7112)-50-20-21**

E MAIL: LAB_ZKO@METEO.KZ